

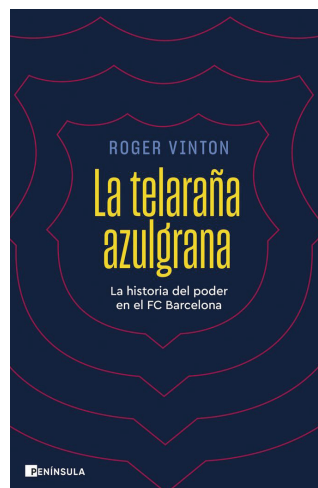
Filip Kubiaczyk
(Poznań-Gniezno)
<https://orcid.org/0000-0003-4124-6480>

INNA HISTORIA FC BARCELONY. REFLEKSJE WOKÓŁ KSIĄŻKI ROGERA VINTONA

Roger Vinton, *La telaraña azulgrana. La historia del poder en el FC Barcelona*, trad. Lara A. Serodio, Editorial Península, Barcelona 2024, ss. 382.

FC Barcelona to jeden z najbardziej znanych klubów piłkarskich. Ma wiernych kibiców na całym świecie, w tym również w Polsce. W ostatnim czasie, za sprawą transferu Roberta Lewandowskiego (w 2022 roku) do męskiej drużyny tego klubu, a Ewy Pajor (w 2024 roku) do kobiecej, zainteresowanie Barcą w Polsce znacznie wzrosło. W efekcie wielu kibiców – nie tylko tych pasjonujących się piłką – sięga po publikacje książkowe poświęcone Blaugranie, aby poznać i w pełni zrozumieć sportowe i pozasportowe znaczenie tego klubu, które najpełniej oddaje hasło *mé que un club*¹ (coś więcej niż klub piłkarski).

Literatura dotycząca FC Barcelony jest niezwykle bogata i zróżnicowana: od mniej lub bardziej szczegółowych opracowań², przez monografie koncentrujące

¹ Co ciekawe, Vinton wychodzi z założenia, że każdy klub piłkarski jest w pewnym sensie czymś więcej, o czym przesądzają różne kryteria (np. Celtic Glasgow wspierają katolicy, a Rangers FC protestanci itp.). Vinton otwarcie przyznaje, że pisząc historię FC Barcelony, miał wrażenie, że pisze historię narodu (władza, opozycja wobec władzy, związki z Katalonią). Zob. Molina 2024.

² Sobrequés i Callicó 1991.

się na określonym okresie (np. czasach frankizmu³), konkretnym aspekcie, jak np. El Clásico⁴, czy związkach klubu z katalonizmem⁵ – do biografii najbardziej znanych zawodników⁶, którzy przywdziewali bordowo-granatowe barwy. Z oczywistych względów prym wiodą publikacje w językach katalońskim, hiszpańskim i angielskim, jednak właściwie w każdym europejskim kraju, w tym w Polsce, najważniejsze książki dotyczące FC Barcelony ukazały się w rodzimych językach.

Można przyjąć, że istnieje kanoniczny zestaw najbardziej znanych publikacji poświęconych FC Barcelonie dostępnych globalnie, wśród których z pewnością znajdują się książki Jimmiego Burnsa⁷ czy Alfredo Relaño⁸. Nie będzie przesadą stwierdzenie, że publikacje te stanowią podstawowy punkt odniesienia dla większości kibiców Blaugrany na całym świecie. Ma to swoje zalety i wady. Do zalet należy z pewnością to, że na ich podstawie w literaturze przedmiotu ugruntował się podstawowy zestaw informacji dotyczących FC Barcelony – znany i podzielany przez *culés* na całym świecie. Największą wadą kanonu jest niechęć do sięgania po inne tytuły – czy też brak takiej potrzeby. Dotyka to zwłaszcza nowszych publikacji poświęconych Blaugranie, przede wszystkim takich, które ukazały się tylko w języku katalońskim lub hiszpańskim.

Ukazanie się niektórych nowszych publikacji zbiegło się jednak w czasie z ważnymi wydarzeniami w historii klubu, co zaowocowało ich przekładami na inne języki (również polski). Było tak chociażby z książką Simona Kupera⁹, która ukazała się w trakcie jednego z największych kryzysów ekonomicznych i tożsamościowych FC Barcelony w okresie prezesury Josepa Marii Bartomeu (2014-2020). Z pewnością za popularyzacją tej publikacji stała rozpoznawalność autora i trafione zabiegi marketingowe. Nie stało się tak jednak z innymi publikacjami. Mam tutaj na myśli książkę pt. „De la gloria al infierno. ¿Que ocurrió entre el adiós de Neymar y el adiós de Messi?” („Od chwały do piekła. Co wydarzyło się [w FC Barcelonie] między odejściem Neymara i Messiego?”) autorstwa Sique Rodrígueza, Adrià Soldevili i Sergi Escudero¹⁰, która w 2022 roku ukazała się równolegle po katalońsku i hiszpańsku. Do dziś nie doczekała się jednak przekładu na język polski, co dziwi – autorzy, katalońscy dziennikarze, poruszyli w niej podobne wątki co Kuper, opierając się na solidnej bazie źródłowej i doskonałej orientacji w kluczowym przecież katalońskim kontekście funkcjonowania klubu. Podobny los spotkał

³ Shaw 1987; Sabartés 1982; Llauredó 1994. Zob. też. García Luque, Finestres 2014.

⁴ Fitzpatrick 2012; Leplat 2014. Zob. też. Porta, Tomás 2024.

⁵ Miravittlas 2013. Z nowszych publikacji zob. Zwłaszcza: Torres, Porta 2021, 2022.

⁶ Balagué 2019.

⁷ Burns 2016 i n.

⁸ Relaño 2015.

⁹ Kuper 2022a, 2022b.

¹⁰ Soldevila, Escudero 2022. Zob. moją recenzję tej książki: Kubiacyk 2022b.

książkę pt. „El llegat enverinat de Bartomeu. Com ensorrar el millor club del món” („Zatrute dziedzictwo Bartomeu. Jak doprowadzić do upadku najlepszego klubu świata”) Marty Ramon Goriny¹¹. W tym przypadku jednak pewien problem może stanowić język publikacji, którym jest kataloński (nie ma wersji hiszpańskiej).

W kwestii publikacji poświęconych FC Barcelonie polski rynek wydawniczy nie ogranicza się jednak od przekładów tekstów zagranicznych. Uzupełniają je trzy opracowania Filipa Kubiaczyka opowiadające o hiszpańskiej piłce nożnej przez pryzmat narracji nacjonalistycznych wpływających na tożsamość mieszkańców kraju¹², uwarunkowań o charakterze polityczno-medialnym¹³ oraz przemian w zakresie relacji między płcią i władzą¹⁴. W każdej z nich autor sporo miejsca poświęca nie tylko historii FC Barcelony, ale także polityczno-tożsamościowej specyfice Katalonii jako regionu, wyraźnie oddziałującej na codzienne funkcjonowanie klubu. Innym polskim autorem piszącym o katalońskim klubie jest dziennikarz sportowy Leszek Orłowski¹⁵.

W kwietniu 2024 roku, nakładem wydawnictwa Editorial Península, ukazała się w Hiszpanii najnowsza książka poświęcona FC Barcelonie pt. „La telaraña azulgrana. La historia del poder en el FC Barcelona” („Bordowo-granatowa sieć. Historia władzy w FC Barcelonie”) autorstwa Rogera Vintona. Książkę wydano równolegle w dwóch językach: katalońskim¹⁶ i hiszpańskim, co stanowi zmianę podejścia autora w stosunku do jego poprzedniej publikacji pt. „El Barça davant la crisi del segle” („Barça w obliczu kryzysu stulecia”)¹⁷, która ukazała się wyłącznie w języku katalońskim. To decyzja słuszna, gdyż mimo że jego książka stanowi interesujący i wartościowy głos na temat przyczyn kryzysu w klubie w okresie rządów Bartomeu, moim zdaniem, właśnie z uwagi na język publikacji pozostała praktycznie niezauważona poza Katalonią. A szkoda!

Kim jest Roger Vinton? Z pewnością jedną z najbardziej zagadkowych postaci zabierających głos na temat Katalonii. Nie znamy jego prawdziwej tożsamości¹⁸.

---

¹¹ Ramon Gorina 2022. Zob. moją recenzję tej książki: Kubiaczyk 2022c.

¹² Kubiaczyk 2020.

¹³ Idem 2022.

¹⁴ Idem 2024.

¹⁵ Orłowski 2016.

¹⁶ Wydanie w języku katalońskim ma nieco inny tytuł niż w wersji hiszpańskiej: „La teranyina blaugrana. El poder a can Barça, 1899-2024”, co w dosłownym tłumaczeniu brzmi: „Bordowo-granatowa sieć. Władza w domu Barcy, 1899-2024”, co wprowadza nieco chaosu. Tylko bowiem wersja katalońska precyzuje, że chodzi o okres od założenia klubu do dziś. Wersja hiszpańska akcentuje natomiast to, że rozważania autora dotyczą historii władzy w klubie. Wersje różnią się również kolorami i motywami wykorzystanymi na okładkach.

¹⁷ Vinton 2021.

¹⁸ Autor aktywnie udziela się na portalu X, gdzie często publikuje na temat Katalonii: <<https://twitter.com/RogerVinton>>. Ma również swoją stronę internetową: <rogervinton.org/>.

Wiele osób uważa, że może być politykiem bądź aktywistą. On sam pragnie zachować anonimowość, gdyż zależy mu na tym, aby odbiorcy jego książek koncentrowali uwagę na ich treści, a nie na nim samym. Nie ulega wątpliwości, że jest to osoba bardzo dobrze zorientowana w rzeczywistości społeczno-politycznej Katalonii, a także, co potwierdza recenzowana książka, w realiach funkcjonowania FC Barcelony.

W najnowszej publikacji Vinton postawił sobie ambitny cel: ukazanie czytelnikom alternatywnej historii FC Barcelony z perspektywy wewnętrznych sporów i walk o władzę w klubie od momentu jego powstania do dziś, podważając jednocześnie kilka utartych tez dotyczących jego genezy, niektórych prezesów i piłkarzy, a także kanonicznych określeń (np. na jego kibiców).

Książka Vintona jest ważnym głosem na temat genezy, ewolucji i bieżącej sytuacji FC Barcelony. Autor w umiejętny sposób zadbał o to, aby o jego publikacji było głośno, udzielając licznych wywiadów (głównie jednak mediom katalońskim). W wywiadach w ciekawie opowiada, w jaki sposób pracował nad książką, oraz o jej treści, co zachęca do lektury. W moim przypadku strategia ta okazała się skuteczna. Po zapoznaniu się z większością wywiadów utwierdziłem się w przekonaniu, że po książkę warto sięgnąć¹⁹. Vinton przekonał mnie po pierwsze podejściem, jakim kierował się, gromadząc informacje i materiał źródłowy, a po drugie sposobem prowadzenia działań marketingowych. Od samego początku twierdził bowiem, że jego książka zmieni ogólnie przyjętą wiedzę o FC Barcelonie w wielu istotnych kwestiach związanych z jej genezą, rozwojem i funkcjonowaniem.

Dlaczego? Vinton przekonuje, że dotarł do nieanalizowanych wcześniej w literaturze materiałów źródłowych znajdujących się w nieoczywistych miejscach. Wymienia Archivo de Ferrocarrils de la Generalitat (Archiwum Kolejowe Generalitat), Archivo de la Universidad de Barcelona (Archiwum Uniwersytetu w Barcelonie) czy Archivo Militar de Segovia (Archiwum Wojskowe w Segowii)²⁰. Vinton znalazł tam informacje, które – jak twierdzi – znacząco modyfikują postrzeganie historii klubu²¹.

---

¹⁹ Książka Vintona nie ma wstępu, co moim zdaniem jest mankamentem. Ustalenia autora są na tyle ciekawe, że powinien wyeksponować je właśnie w tym miejscu! Nie czyniąc tego, stracił okazję do przybliżenia czytelnikom potencjału swoich ustaleń. Taki wstęp mogłoby wypełnić chociażby to, o czym z pasją mówił w wywiadach, dając książce większy rozgłos. Inaczej nie każdy czytelnik zorientuje się, jaki konkretnie jest wkład autora w badania nad historią FC Barcelony. Brak wstępu budzi tym większe zdziwienie, że w książce znalazło się miejsce dla epilogu, bibliografii, wykazu źródeł oraz indeksu nazwisk (piszę o tym w dalszej części recenzji).

²⁰ San Antonio 2024. Nie są to wszystkie archiwa, z których korzystał Vinton. Z bibliografii wynika, że odwiedził również archiwum dawnych katalońskich gazet (Arxiu de Revistes Catalanes) i Bibliotekę Narodową (Biblioteca Nacional de España). Poza tym sprawdzał informacje na temat klubu w Centrum Dokumentacji i Studiów FC Barcelony (Centre de Documentació i Estudis de FC Barcelona) oraz w Pandorze (wirtualnej hermotece prasy wydawanej w Gironie).

²¹ W jednym wywiadów przyznaje, że zaskoczyło go to, co tam znalazł. Analiza materiałów utwierdziła go w przekonaniu, że Barça zawsze była klubem wewnętrznie niestabilnym, targanym sporami, w którym okresy spokoju były rzadkie. Molina 2024.

Przykładowo w Archiwum Kolejowym Generalitat natrafił na cenne sprawozdanie Gaspara Rósesa i Artúsa, jednego z najlepszych prezesów w historii klubu trzykrotnie sprawującego tę funkcję w latach 20 i 30. XX wieku, „krzewiciela katalońskości”, a w Archiwum Wojskowym w Segowii na sprawozdanie Joaquima Perisa de Vargasa, „przypadkowego” prezesa Barcy w latach 1914-1915, oraz list fundatora klubu, Hansa (Joana) Gampera dotyczący rezygnacji z funkcji szefa księgowości w dziale kolejowym w dzielnicy Sarrià²².

Badania autora pozwoliły mu na sformułowanie tezy o kluczowej roli „niestabilnej równowagi” (*un equilibrio inestable*) w FC Barcelonie – to jest wewnętrznej rywalizacji i starć pomiędzy różnymi grupami wpływów. Ta wewnętrzna niestabilność jest stałą, którą można zaobserwować w funkcjonowaniu klubu na wielu etapach jego historii (ujawniła się zwłaszcza w 1915 roku oraz w okresie prezesury Josepa Lluísa Núñeza – 1979-2000). Co ciekawe, towarzyszyły jej z reguły dobre wyniki na boisku²³.

Vinton podkreśla również, że jego zdaniem o historii FC Barcelony *de facto* wiemy niewiele, gdyż historycy mają w zwyczaju powtarzać bezrefleksyjnie informacje za innymi autorami²⁴.

Innym atutem Vintona, oprócz sięgania do źródeł i weryfikowania informacji, jest jego zamiłowanie do „porządkowania” (*ordenar*) analizowanego materiału badawczego, do czego – jak sam podkreśla – ma talent²⁵. Jego książka jest dobrze udokumentowana, co *ex definitone* ma przesądzać o jej wartości merytorycznej: „Nie wyobrażam sobie tworzenia książek w inny sposób. W tym kraju [Hiszpanii] mówi się i stwierdza mnóstwo rzeczy bez weryfikacji ich prawdziwości”²⁶.

Recenzowana książka składa się z sześciu rozdziałów ułożonych według kryterium chronologicznego: autor najpierw omawia czasy pionierów (1892-1915; s. 11-70) i katalonistów (1915-1931; s. 71-144), potem okres Republiki, wojny domowej i wczesnego frankizmu (1931-1946; s. 145-172), dalej okres powojenny aż do zakończenia frankizmu i *trancisión* (1946-1978; s. 173-222), następnie okres prezesury Josepa Lluísa Núñeza (1978-2003; s. 223-286) i wreszcie najnowszy okres w historii klubu, który rozpoczyna się i kończy mandatami Joana Laporty (2003-2024²⁷; s. 287-344), które sugestywnie określa on jako „odrodzenie” i „au-

²² Piqué 2024.

²³ Ortega 2024.

²⁴ W jednym z wywiadów Vinton wprost twierdzi, że „tradycją historyków FC Barcelony jest wzajemne kopiowanie siebie oraz utrwalanie mitów i legend”. Zob. Piqué 2024.

²⁵ San Antonio 2024.

²⁶ Barrull 2024.

²⁷ Przedział chronologiczny tego rozdziału nie jest jednak precyzyjny. Wbrew temu, co mogłyby sugerować podane lata, kończy się okresem rządów Josepa Marii Bartomeu. Drugi i nadal trwający mandat Laporty, który rozpoczął się w 2021 roku, został natomiast opisany w epilogu, który bardziej pełni funkcję zakończenia niż ostatniego rozdziału.

todestrukcję”. Na końcu znajdują się epilog (s. 345-353), aneksy (s. 357-363), bibliografia z wykazem źródeł (s. 365-368) oraz indeks nazwisk (s. 369-383). Jak już wcześniej zaznaczono, w recenzowanej książce nie ma wstępu.

Mimo że książka, jak już wspomniano, ukazała się również w języku hiszpańskim, na razie nic nie wskazuje na to, by miała ukazać się w języku polskim. A powinna – chociażby dlatego, że Vinton podaje w wątpliwość wiele kluczowych ustaleń związanych z klubem. Na kolejnych stronach niniejszej recenzji ograniczę się do wskazania najważniejszych z nich.

Poświęcając sporo miejsca postaci Hansa (Joana) Gampera, autor nie neguje jego roli w powstaniu klubu, jednak podkreśla, że fundatorami Barcy było dwanaście osób nazywanych „dwunastoma apostołami” (*los doce apóstoles*) różnego pochodzenia (Katalończycy, Niemcy, Szwajcarzy, Anglicy). Byli to: Walter Gustaw Wild, Hans Max Gamper, Otto Antine Künzli, John Parsons Alexander, William Parsons Alexander, Otto Maier Zeuner, Luís d’Ossó Serra, Bartomeu Terradas Brutatu, Enrique Ducay Aguilera, Pere Cabot Roldós, Carlos Pujol Alfert i Josep Llobet Llobet (s. 26-28). Jak podkreśla, „powstanie FC Barcelony jest silnie związany z liczną kolonią obcokrajowców obecnych w mieście z powodów zawodowych” (s. 25).

Według Vintona bordowo-granatowe barwy klubu z dużym prawdopodobieństwem mają genezę masonską i wiążą się z postacią Émile Gaisserta, wujka Gampera, który finansowo wsparł powstanie klubu i był masonem²⁸. Nie przekonuje go teoria „klasyczna”, znana też jako „bazylejska”, zgodnie z którą barwy FC Barcelony pochodzą od barw szwajcarskiego FC Basel, który sam założył i w którym grał. Vinton podkreśla, że Gamper odszedł z tego klubu i założył nowy, FC Zurych, który grał w białych strojach. Analizując ten wątek, wymienia także pozostałe możliwe teorie na temat okoliczności wyboru barw dla Barcy (s. 21-22).

---

²⁸ Bazylea gra na czerwono i niebiesko, a nie granatowo. W tej kwestii kataloński dziennik „Ara” skontaktował się z Josepem Brunetem z Biblioteca Pública Arus w Barcelonie specjalizującym się w temacie masonerii, który uważa że nie ma oficjalnego dokumentu, który mógłby potwierdzić wpływ masonerii na genezę barw Barcy. Dodaje jednak, że w dokumencie informującym o spotkaniu władz klubu, w którym pojawia się informacja o barwach, jakie wybrano, nie podaje się powodu takiego wyboru, co wygląda na typową dla masonerii strategię niezostawiania niczego na piśmie. Vinton twierdzi, że to Émile Gaissert, członek rodziny Gampera, miał związki z masonerią. Zadaniem Gampera miało być założenie klubu w Barcelonie. 13 grudnia 1899 roku bordowo-granatowe barwy dla Barcy miał zaproponować Gamperowi Arthur Witty, bazując na kolorach drużyny rugby z kolegium Merchants Tayolor w Liverpoolu, gdzie grał w latach 1893-1894. Brunet nie jest zdziwiony, że FC Barcelona nigdy nie chciała przyjąć teorii masonskiej. Przywołuje osobistą historię: kiedy w czasach prezesury Joana Gasparta (2000-2003) klub zaprosił go do łoża honorowej, odpowiedział, że zabierze chustę Royal Arch, nie uzyskał jednak na to zgody. Według niego były po temu dwa powody: w łożu honorowej nie można demonstrować takich symboli, ale też Gaspart pogniewałby się, gdyby poznał jej znaczenie. Escudero 2024.

Interesujące są również rozważania na temat popularnego określenia kibiców Barcy jako *culés* (kat. *culers*), które klasycznie jest związane ze stadionem przy ulicy Indústria, na którym Barça rozgrywała swoje mecze w latach 1909-1922. Według dominującej interpretacji nazwa ta pochodzi od określenia „tyłki” (*culés*) i nawiązuje do wystającej tylnej części ciała kibiców Barcy siedzących podczas meczów w ostatnim rzędzie. Vinton zauważa, że teoria ta opiera się w zasadzie tylko na jednej fotografii, i zasadnie pyta, dlaczego – skoro określenie to miało być wówczas tak popularne – nie pojawiło się w prasie aż do lat 70. XX wieku. Odpowiada, że przyczynę może pomóc zidentyfikować jeden ze słowników (Alcover-Moll), który wskazuje, że w tamtym czasie określenie *culé* oznaczało sodomitę²⁹ (s. 31-32).

Równie ciekawe są rozważania autora na temat postaci tymczasowego prezesa Barcy w latach 1913-1914 Joaquima Perisa de Vargasa, który na posiedzeniu władz klubu podał się do dymisji. Jednym z powodów napiętej atmosfery w klubie, która do tego doprowadziła, była jego zwłoka w kwestii uczynienia języka katalońskiego oficjalnym językiem klubu. Domagający się tego *socios* skierowali do niego – publiczny! – list w tej sprawie³⁰. Istotne są też słowa, które Vargas wypowiedział, rezygnując ze stanowiska. Mogą one bowiem wskazywać, że on również był jednym z założycieli klubu (s. 67-68).

Sporo miejsca autor poświęca postaci Gaspara Rosésa Arúsa, „katalonisty bez kompleksów” (*un catalanista desacomplejado*), pełniącego funkcję prezesa Barcy trzykrotnie (1916, 1920 i 1930). Główną zasługą Rosésa Arúsa, który był adwokatem, zastępcą burmistrza Barcelony i posłem Kongresu Deputowanych, było wprowadzenie języka katalońskiego do klubu (s. 79-81). W jednym z wywiadów Vinton podkreśla, że był to moment przełomowy. Należy jednak zaznaczyć, że te zasługi Rosésa Arúsa są wzmiankowane również w publikacjach innych badaczy³¹.

Autor odnosi się także do sytuacji Barcy z 1925 roku – gdy na Les Corts został wygwizdany hymn Hiszpanii, na klub nałożono karę zamknięcia stadionu na sześć miesięcy, ostatecznie skróconą do trzech. Vinton przytacza fragmenty pisma Katalońskiego Związku Piłki Nożnej do piłkarskich władz Hiszpanii, w którym podnoszono argumenty przeciwko karaniu klubu. Podkreślano, że nie był to przejaw braku patriotyzmu, gdyż ten przejawia się w krzewieniu kultury fizycznej, nieustającej chęci zdobywania mistrzostwa Hiszpanii (*sic!*) oraz dostarczaniu zawodników do reprezentacji krajowej (s. 114-115). Sam Gamper tłumaczył z kolei gwizdy

---

²⁹ W jednym z wywiadów Vinton stwierdza, że nie uznaje klasycznej teorii o pochodzeniu określenia *culés* za kłamstwo, ale stara się być jednak krytyczny co do ustaleń w tej materii. Dodaje również, że to, co widzimy na przywołanej fotografii, to *de facto* plecy kibiców, a nie ich tyłki. Zob. później

³⁰ San Antonio 2024.

³¹ Por. Soldevila, Giraldes 2014, s. 39, 54; Kubiacyk 2020, s. 106.

tym, że kibice byli zajęci szukaniem swoich miejsc i... nie byli przygotowani na odegranie hymnu (s. 115-116). W tym kontekście Vinton neguje rozpowszechnione przekonanie o tym, że emocjonalne zawirowania związane z zamknięciem Les Corts wpłynęły na podjęcie przez Gampera decyzji o samobójstwie. Co prawda w następstwie tej sytuacji opuścił on Barcelonę, ale szybko do niej wrócił i nadal aktywnie angażował się w funkcjonowanie klubu. Vinton przywołuje także pakt, jaki Gamper zawarł ze swoim szwajcarskim kolegą Juanem Freyem Gohlem – mieli odebrać sobie życie razem, tego samego dnia (ostatecznie Frey Gohl uczynił to dzień wcześniej). Kiedy powstał projekt budowy Camp Nou, władze klubu podjęły decyzję, że będzie on nosił imię Joana Gampera, jednak uniemożliwiły to władze frankistowskie (s. 141-142).

Vinton w sposób niezwykle mocny i kategoryczny wypowiada się o Realu Madryt i jego powiązaniach z reżimem frankistowskim. Nie ma wątpliwości, że to właśnie w wyniku zablokowania transferu Alfredo Di Stéfano do Barcy i jego gry dla Realu Madryt klub ze stolicy zmienił się w „najważniejszą markę propagandową reżimu”. Co więcej, jak twierdzi Vinton, to

pogwałcenie, nie do zaakceptowania, naturalnego porządku sportowego stworzyło potwora, który nie rozumie zasług ani wartości i który ma za podstawowy cel zwycięstwo za wszelką cenę, niezależnie od zastosowanych środków, bez względu na to jak ciemne i niemoralne by one nie były (s.187-188).

Trudno oprzeć się wrażeniu, że Vinton zwyczajnie nie lubi Realu Madryt³². Określanie Realu mianem „potwora” (*un monstruo*) i sugerowanie, że był klubem reżimowym, nakazuje zaliczyć autora do *culés defectuosos*, o których pisał Sergi Pàmies³³ – tj. takich kibiców Barcy, którzy za warunek konieczny miłości do swojego klubu uważają niechęć do Realu Madryt (*antimadridismo*).

Vinton surowo ocenia okres prezesury Josepa Lluísa Núñeza jako niestabilny, charakteryzujący się walkami o władzę między nim i Johanem Cruyffem, słabymi wynikami, nieudanymi i niewystarczająco wykorzystanymi transferami (Bernd

---

³² Znajduje to odzwierciedlenie w opinii Vintona na temat rywalizacji obu klubów. Według niego dla *culés* prawdziwą, i o wiele ważniejszą, rywalizacją jest ta z lokalnym rywalem Espanyolem: „Real Madryt nie wypada zbyt dobrze w porównaniu z oficjalną historią, ponieważ, moim zdaniem, to absolutnie przereklamowany klub. Kiedy mówisz o FC Barcelonie i Realu Madryt jako o odwiecznych rywalach, to dla mnie błędne przekonanie. Odwiecznymi rywalami dla FC Barcelony są Espanyol i Athletic Club. [Rywalizacja z Realem Madryt] to rywalizacja nowoczesna, bo narodziła się w latach 50. XX wieku. Wcześniej Real Madryt był raczej nieistotną drużyną na piłkarskiej scenie, do czasu, gdy stał się klubem państwowym”. Zob. Busquets 2024. W innym miejscu Vinton dodaje, że w czasach frankistowskich to Espanyol był częściej wspominany w katalońskiej prasie (jego kibicami było wielu imigrantów). Barrull 2024.

³³ Pamiés 2016.

Schuster, Diego Armando Maradona, Michael Laudrup) oraz częstymi zmianami trenerów (s. 223-286). Wbrew powszechnie panującej opinii Vinton nie uważa Núñeza za prezesa sprawnego. Nietrudno odnieść wrażenie, że dla autora Núñez to jeden z najgorszych prezesów w historii klubu. Według Vintona jego rządy to *de facto* okres dekatalonizacji klubu. W sposób symboliczny przejawiało się to w jego sloganie wyborczym *Per un Barça trionfant*, zapowiadającym odejście od polityki i koncentrację na osiągnięciu sukcesu sportowego. Symbolem jego prezesury stały się jednak nie zwycięstwa na boisku, a wspomniane już zmiany trenerów³⁴.

Oceniając zwycięstwo Joana Laporty w 2003 roku, Vinton zwraca uwagę na okoliczności, które do niego doprowadziły. Między innymi wspomina o deklaracji Laporty, że sprowadzi do klubu bardzo rozpoznawalnego wówczas Davida Beckhama, czym rozbudził nadzieje kibiców (przy czym Vinton podkreśla, iż zwycięstwa Laporty nie można tłumaczyć wyłącznie tymi obietnicami – s. 299). Jest również bardzo krytyczny wobec najpoważniejszego kontrkandydata Laporty, Lluísa Bassata. Odmawia mu umiejętności PR-owych, stwierdzając ironicznie, że choć to człowiek interesu, nie potrafił sprzedać własnego wizerunku, a jego prezencja i sposób mówienia nie mogły budzić zaufania (s. 299). Taką krytykę Bassata można zresztą rozumieć jako umniejszanie sukcesu Laporty, zwłaszcza jeśli zestawimy je z jego małżeństwem z Constanzą Echevarría Arévalo, której ojciec Juan Echaverría Puig był i jest niezwykle wpływową postacią (s. 306).

Oceniając postać Sandro Rosella, Vinton sugeruje, że za jego aresztowaniem mogą stać Amerykanie, którym nie podobały się jego interesy z Arabią Saudyjską i wprowadzenie logo Qatar Foundation na koszulki klubu w miejsce logo UNICEF-u.

Zdaniem Vintona Josep Maria Bartomeu to najgorszy prezes w historii klubu, który doprowadził go do ruiny ekonomicznej i moralnej³⁵. Vinton bezwzględnie ocenia zwłaszcza decyzję Bartomeu o rozegraniu przez FC Barcelonę ligowego meczu z UD Las Palmas 1 października 2017 roku, w dzień nielegalnego katalońskiego referendum niepodległościowego, przy pustych trybunach. Jak ironicznie twierdzi: „Tego dnia, za sprawą i z łaski Bartomeu Barça była czymś mniej niż klubem piłkarskim” (s. 340). Pyta, co pomyśleliby o tej decyzji poprzedni prezesi FC Barcelony, jak Joan Gamper, Gaspar Rosés Arús czy Josep Sunyol, którzy poświęcili życie pielęgnowaniu związków klubu z Katalonią, czy też Emili Bragulat, piekarz z Sabadell, który w okresie dyktatury generała Miguela Primo de Riveri (1923-1930) został zatrzymany za to, że miał przypinkę z herbem Barcy w ma-

³⁴ San Antonio 2024.

³⁵ Według autora recenzowanej książki Bartomeu jest po prostu mało inteligentnym człowiekiem. Nie trafiają do niego doniesienia o teorii konspiracyjnej, w myśl której świadomie chciał on doprowadzić do upadku Barcy, gdyż... w przeszłości grał w koszykówkę w drużynie Espanyolu. Ortega 2024.

rynarcie (s. 340). Ten fragment książki jest niezwykle istotny. Pokazuje bowiem, że Vinton spogląda na FC Barcelonę przede wszystkim z perspektywy katalońskiej³⁶. Trudno w jego książce dostrzec globalny fenomen FC Barcelony, klubu mającego kibiców na całym świecie.

W epilogu, który jak już zaznaczono, jest właściwie zakończeniem, Vinton syntetycznie ocenia trwający jeszcze drugi mandat Laporty (od 2021). Podkreśla po pierwsze sposób, w jaki Laporta prowadził kampanię wyborczą – w stylu iście triumfalnym³⁷, jak gdyby klub nie znajdował się akurat w poważnym kryzysie! Według niego strategia ta nie była niczym innym niż „sprzedawaniem iluzji”³⁸. Po drugie, Vinton zwraca uwagę na ochocze odwoływanie się Laporty do dźwigni finansowych. Autor jest świadomy, że Barça potrzebuje nowego modelu zarządzania, ale nie uważa oddawania własności za rozwiązanie właściwe³⁹. Kwestię tę Vinton rozwinął w wywiadzie dla katalońskiego dziennika „Sport”, stwierdzając: „Wolę utracić styl gry niż model własności”⁴⁰. W innym miejscu Vinton, całkiem słusznie, zauważa, że model własności to nie to samo, co model zarządzania klubem: sam jest zwolennikiem utrzymania obecnego modelu i postawienia na odpowiednie zarządzanie. Wychodzi bowiem z założenia, że sama zmiana modelu własności nie rozwiąże problemu⁴¹. Dostrzega jednak, że Barça

---

³⁶ Znajduje to odzwierciedlenie w jego krytyce obecnej sytuacji w klubowej szatni, w której język kataloński został zaniedbany (Busquets 2024). Potwierdzają to także nazwiska najlepszych prezesów klubu w historii według Vintona. Zalicza do nich tych, którzy związali klub z Katalonią: Gampera, Gaspara Rosésa Arúsa (dokonał katalonizacji klubu) oraz braci Montal (Montal ojciec – Agustí Montal i Galobart, 1948-1952 – wykupił tereny pod Camp Nou i doprowadził do transferu Ladislao Kubali; Montal syn – Agustí Montal Costa, 1969-1977 – sprowadził Johanna Cruyffa i działał na rzecz rekatalonizacji klubu po okresie frankizmu). W tym kontekście należy też ocenić zadowolenie Vintona z dymisji Parisa de Vargasa, który nie realizował apeli *socios* o wprowadzenie do klubu języka katalońskiego (San Antonio 2024). Myślę, że należy jednak poczynić w tej kwestii ważne rozgraniczenie: na język szatni, którym z uwagi na grających w klubie piłkarzy różnego pochodzenia zawsze był hiszpański, i na język klubu, którym jest kataloński.

³⁷ Dosadnie rozwinął ten wątek w jednym z wywiadów: „Według mnie, kiedy Laporta przejął klub, powinien powiedzieć, że klub bankrutuje”; „Trzeba było grać młodymi zawodnikami i nie dokonywać transferów”; „A co zrobił Laporta? Na pierwszej konferencji prasowej pojawił się i mówił o podpisaniu kontraktu z Haalandem”; „Sprawa dźwigni: jeśli je zrobisz, wykorzystaj wszystkie te pieniądze, aby zmniejszyć zadłużenie, ale nie wydawaj ich na piłkarzy. Barça traci do 200 do 300 milionów euro rocznie. Jesteśmy zatem gorsi niż wtedy, gdy odchodził Bartomeu”. Molina 2024.

³⁸ Ortega 2024.

³⁹ Jak zaznacza: „Kiedy masz zobowiązania w kwocie 3 miliardów euro klub już nie jest w twoich rękach, ale w rękach Goldman Sachs i wierzycieli” (Molina 2024).

⁴⁰ San Antonio 2024.

⁴¹ Ortega 2024. Vinton uważa, że twierdzenie, iż model Bayernu Monachium ma charakter hybrydowy, to oszustwo.

na poziomie sportowym, dzięki akademii klubu La Masia, będzie się zawsze rozwijała⁴².

Jest zresztą pewnym paradoksem, że Vinton szerzej niż w książce na temat obecnego mandatu Laporty wypowiada się w wywiadach. Przytyki wobec Laporty dotyczą wielu kwestii, np. przebudowy Camp Nou:

Zgodzimy się co do tego, że stadion [Camp Nou] wymagał renowacji, ponieważ był bardzo stary i nie dbano o niego w odpowiedni sposób. Ale ja nie angażowałbym się w tak kosztowną i kompleksową reformę, kiedy klub był już w słabej sytuacji finansowej. Nie będę startował w maratonie, jeśli mam gorączkę, poczekam aż gorączka spadnie a grypa minie i wtedy wystartuję w maratonie. Ale Barça zaangażowała się w bardzo złożoną inwestycję, kiedy jej sytuacja finansowa już nie była dobra⁴³

(...) Pierwszą rzeczą, jaką Barça musi zrobić, to za wszelką cenę odrobić straty (...). W instytucji, która nie może zwiększać kapitału, posiadanie strat oznacza pożeranie własnych środków i zwiększanie zadłużenia. (...) Na dłuższą metę należy mieć [w klubie] ludzi tak mądrych i z wystarczającą wyobraźnią i odwagą, aby szukać nowych, nieodkrytych dotąd źródeł dochodów, bazując na marce Barça⁴⁴.

W epilogu nie znajdziemy natomiast informacji o *caso Negreira*, która niewątpliwie wiąże się z relacjami władzy w FC Barcelonie. Vinton nie porusza tego tematu w książce, ale odniósł się do niego w jednym z wywiadów. Powiedział, że pieniądze przelewanych na konta spółek związanych z wiceprezesem Komitetu Technicznego Sędziów w latach 2001-2018 nie używano do kupowania sędziów, lecz po to, aby poprawić relacje Barçy z Królewskim Hiszpańskim Związkiem Piłki Nożnej, a pieniądze mogły wracać do osób powiązanych z klubem.

Książka Rogera Vintona to wartościowa pozycja stanowiąca istotny wkład w rozwój wiedzy o powstaniu, rozwoju i funkcjonowaniu FC Barcelony. Przyjęte przez autora kryterium chronologiczne (1899-2024) i problemowe (ukazanie działania klubu na podstawie wewnętrznej rywalizacji o władzę pomiędzy grupami wpływów) pozwoliło mu na ukazanie historii katalońskiego klubu z zupełnie innej perspektywy. Należy też podkreślić podejście badawcze Vintona, który swoje hipotezy popiera konkretnymi materiałami źródłowymi. Warto również zaznaczyć, że formułowanie przez Vintona nowych hipotez nie ma charakteru absolutystycznego, a raczej weryfikujący i poszerzający wiedzę o historii FC Barcelony. Autor unika nadmiernego fetyszyzowania własnych ustaleń i nachalnego dążenia do przekonania do nich swoich czytelników. Jest daleki od dyskredytowania po-

---

⁴² Vinton nie jest jednak bezkrytyczny. Uważa na przykład, że w klubie niedostatecznie wykorzystano sportowy potencjał Leo Messiego, z którym Barça powinna była wygrać Ligę Mistrzów dziesięć razy. Ortega 2024.

⁴³ Busquets 2024.

⁴⁴ Ibidem.

przednich historyków i innych autorów piszących o FC Barcelonie. Bardziej niż demaskatora mitów przyjmuje postawę badacza porządkującego dotychczasowe ustalenia i wzbogacającego je o nowe wątki. Na korzyść Vintona, oprócz rzetelnego podejścia i dobrego rozeznania w sprawach Katalonii, przemawia także nieskrywana fascynacja FC Barceloną. Bez wątpienia jest on *culé de corazón*, badaczem, ale i kibicem, dla którego dobro klubu jest wartością nadrzędną. Potwierdza to każda strona recenzowanej książki.

Szkoda jednakże, że Vinton dopiero w wywiadach precyzuje i rozwija wiele wątków i ustaleń, które w książce są czasami tylko zasygnalizowane. Nie wiemy, czy mamy tutaj do czynienia ze świadomą strategią autora. W każdym razie lektura wywiadów z Vintonem stanowi doskonale uzupełnienie książki.

Pewnym mankamentem recenzowanej książki jest unikanie przez autora tematów trudnych dla FC Barcelony (*caso Negreira*) oraz jego nieskrywana niechęć do Realu Madryt przejawiająca się w umniejszaniu jego piłkarskiej wartości i głoszeniu nieudowodnionej nigdy tezy, jakoby był on drużyną generała Franco.

Z uwagi na popularność FC Barcelony w naszym kraju, a także nowy punkt widzenia na wiele istotnych kwestii, które jej dotyczą, uważam, że książka Vintona powinna się ukazać w języku polskim. Jeśli nasz rynek wydawniczy nadal będzie ograniczał się do wspomnianego na początku kanonu autorów piszących o FC Barcelonie, wiedza polskich *culés*, którzy nie mogą sięgnąć po opracowania w innych językach, będzie coraz bardziej ograniczona i zdezaktualizowana.

Bibliografia

- Balagué G. 2019, Leo Messi. Autoryzowana biografia, tłum. B. Sałbut, Kraków.
- Barrull J. 2024, Roger Vinton: "Al voltant del Barça s'han generat algunes llegendes que ningú no havia contrastat" [online]. Segre [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <https://www.segre.com/es/lectura/241027/roger-vinton-voltant-barca-s-han-generat-algunes-llegendes-ningu-havia-contrastat_608944.html>.
- Burns J. 2016, Barça. Życie, pasja, ludzie, Kraków.
- Busquets E. 2024, Roger Vinton: „A les companyies, estem canviant empresaris per financers, i en el Barça també” [online]. Via Empresa, 10 d'abril [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <https://www.viaempresa.cat/economia/roger-vinton-terayina-blaugrana-barca-poder-empresaris_2196163_102.html>.
- Escudero S. 2024, Masonería y homofobia: nuevas teorías sobre los orígenes del Barça [online]. Ara, 6 de junio [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <https://es.ara.cat/deportes/fc-barcelona/masoneria-homofobia-nuevas-teorias-origenes-barca_130_5052026.html>.
- Fitzpatrick R. 2012, El Clasico. FC Barcelona kontra Real Madryt. Dzieje najbardziej zaciętej rywalizacji w futbolu, przeł. M. Studencki, Bukowy Las.
- Kubiacyk F. 2020, Historia, nacjonalizm i tożsamość. Rzecz o piłce nożnej w Hiszpanii, Poznań.
- Kubiacyk F. 2022, Historia, polityka i media. Rzecz o piłce nożnej w Hiszpanii 2, Poznań.

- Kubiacyk F. 2022c, Zatrute dziedzictwo Bartomeu czy wygodne alibi?, *Studia Europaea Gnesnensia* 24, s. 229-234.
- Kubiacyk F. 2024, Historia, pleć i władza. Rzec o piłce nożnej w Hiszpanii 3, Poznań.
- Kubiacyk F., 2022b, Wszystkie drogi prowadzą do Messiego, *Studia Europaea Gnesnensia* 24, s. 221-227.
- Kuper S. 2022a, Barça. Powstanie i upadek klubu, który kształtował nowoczesną piłkę nożną, tłum. B. Sałbut, Kraków.
- Kuper S. 2022b, La complejidad del Barça, El ascenso y la caída del club que construyó el fútbol moderno, tłum. G. Monrabà Bueno, Barcelona.
- Lepiat T. 2014, FC Barcelona – Real Madryt. Wojna światów, przekł. W. Wąsowicz, Warszawa.
- Llauradó J. 1994, El Barça. D'un club, d'un país, Barcelona.
- Luque García X., Finestres J. 2014, El Barça segrestat. Set anys intervingut pel franquisme (1939-1946), Barcelona.
- Miravittlas R. 2013, La función política del Barça, Madrid.
- Molina M. 2024, Roger Vinton: „Que el Barça continuï sent dels socis ja no està en mans de Laporta” [online]. Ara, 10 d'abril [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <https://www.ara.cat/esports/barca/barca-continui-sent-dels-socis-ja-no-mans-laporta_128_4993598.html>.
- Orłowski L. 2016, Barça. Złota dekada, Kraków.
- Ortega A. 2024, Roger Vinton: „El Real Madrid es un club-Estado de España y tiene una influencia desmesurada” [online]. El Confidencial, 28 de abril [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <https://www.elconfidencial.com/deportes/futbol/2024-04-28/barca-laporta-bartomeu-real-madrid-negreira-florentino-perez_3872166/>.
- Pamiés S. 2016, Confusiones de un culé defectuoso, trad. A. Pozo, Barcelona.
- Piqué A.M. 2024, „La telaraña azulgrana” te acaba de explicar la historia del Barça [online]. El Nacional, 9 de abril [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <https://www.elnacional.cat/es/sociedad/telarana-azulgrana-roger-vinton-historia-fc-barcelona_1193432_102.html>.
- Porta F., Tomás M. 2024, El Clásico. Historias y anécdotas de una rivalidad eterna, Barcelona.
- Ramon Gorina M. 2022, El llegat enverinat de Bartomeu. Com ensorrar el millor club del món, Barcelona.
- Relaño A. 2015, Barça vs Real. Wrogowie, którzy nie mogą bez siebie żyć, tłum. B. Bardadyn, Kraków.
- Rodríguez S., Soldevila À., Escudero S. 2022, De la gloria al infierno. ¿Qué ocurrió entre el adiós de Neymar y el adiós de Messi?, Barcelona.
- Sabartés J.S. 1982, Barça. Cara i creu. El F.C. Barcelona sota el franquisme 1939-1975, Barcelona.
- San Antonio I. 2024, Roger Vinton: „Prefiero perder el estilo de juego que el modelo de propiedad” [online]. Sport, 23 de abril [dostęp: 2024-11-21]. Dostępny w Internecie: <<https://www.sport.es/es/noticias/barca/roger-vinton-prefiero-perder-estilo-101442588>>.
- Shaw D. 1987, Fútbol y franquismo, versión española de N.A. Míguez, Madrid.
- Sobrequés i Callicó J. 1991, F.C. Barcelona. Un club al servei de Catalunya, Terra Nostra 24, Barcelona.
- Soldevila À., Giraldes A. 2014, Una bandera ens agermana. El Futbol Club Barcelona, el nacionalisme i la independència de Catalunya, Barcelona.
- Torres S., Porta F., 2021, Barça i Catalunya I. Els orígens de la simbiosi (1899-1936), Barcelona.
- Torres S., Porta F. 2022, Barça i Catalunya II. Temps de foscor (1936-1961), Barcelona.
- Vinton R. 2021, El Barça davant la crisi del segle, Barcelona.
- Vinton R. 2024, La teranyina blaugrana. El poder a can Barça, 1899-2024, Barcelona.

